

«شیخ بهایی» بزرگ عالم شیعی که علم ریاضی جهان را زنده کرد

«شیخ بهایی» عالمی متکلم و دانشمندی متبحر بود. پیشرو بودن این بزرگ‌مرد شیعی در علوم تجربی، یونسکو را متقاعد کرد تا سال 2009 را به نام «نجوم و شیخ بهایی» نامگذاری کند.

171#؛ شیخ بهایی؛ عالمی متکلم و دانشمندی متبحر بود. پیشرو بودن این بزرگ‌مرد شیعی در علوم تجربی، یونسکو را متقاعد کرد تا سال 2009 را به نام 171#؛ نجوم و شیخ بهایی؛ نامگذاری کند.

به گزارش خبرنگار آیین و اندیشه فارس، 171#؛ بهاءالدین محمد بن حسین عاملی؛ معروف به شیخ بهایی، دانشمند و نظریه‌پرداز شیعه قرن دهم و یازدهم هجری از نوادگان صحابی معروف امام علی علیه السلام 171#؛ حارث همدانی؛ در جبل عامل لبنان بدنیا آمد.

پدرش از شاگردان ممتاز شهید ثانی بود، به علت ظلم امپراتوری عثمانی به شیعیان منطقه جبل عامل و حمایت پادشاهان صفوی از عالمان شیعی شیخ بهایی در 13 سالگی با خانواده به ایران عزیمت کرد و مدتی را در قزوین سکنی گزید، پس از آن که اصفهان به عنوان پایتخت صفویه انتخاب شد، به این شهر مهاجرت کرد.

در همان ابتدای کودکی نبوغ وی هویدا بود، حاصل تلاش علمی‌اش در جوانی به بار نشست، به گونه‌ای که بهاءالدین در تمام علوم تبحر خاصی به دست آورد، وی نه تنها عالم دینی و مردی متکلم بود، بلکه با زنده کردن دوباره علم ریاضی، مهندسی و معمار بودن خود را در این رشته به رخ جهانیان کشید و رساله‌هایی در باب ریاضیات و نجوم نوشت و با علم کیمیا و علوم غریبه نیز آگاهی داشت، یونسکو نیز به پاس تلاش‌های ستاره بی‌بدیل تشیع و مایه افتخار جهان اسلام، سال 2009 را به نام 171#؛ نجوم و شیخ بهایی؛ نامگذاری کرد.

* آثار شیخ بهایی

– کتب فقهی و اصولی؛

171#؛ رساله‌الحریریة 171#؛، رساله‌ای درباره 171#؛ قصر الصلاة فی الاماکن الاربعة؛ رساله‌ای در باب 171#؛ استحباب قرائة السورة بعد الحمد فی الصلاة 171#؛، تحریم ذبائح اهل کتاب 171#؛، رساله الاعتقادیة؛ که شیخ بها این رساله را برای تفاوت مذهب شیعه اثنی عشری با دیگر صاحبان عقاید فاسدی که خود را شیعه می‌خواندند، نگاشت، 171#؛ غرائب سور القرآن؛ رساله 171#؛؛ ارضیه؛ یا 171#؛ فرائض البهائیه؛.

171#؛ جامع عباسی؛ شاخص ترین اثر شیخ در باب فقه است که به زبان فارسی نگاشته که اولین اثر رساله فقه فارسی غیر استدلالی محسوب می‌شود.

171#؛ الزبده فی الاصول؛ مهم‌ترین اثر شیخ در اصول است.

171#؛ اربعین؛ طبق پیروی از حدیث رسول مبنی بر نقل چهل حدیث از او، شیخ بهایی نیز طبق سنت دیگر علما به تالیف اربعین روی آورد، با این تفاوت که شرح کافی و جامع درباره احادیث یاد شده دارد و در مجموع، از بهترین و معروف‌ترین اربعین‌ها می‌باشد و این اثر بعد از متنوی سوانح حجاز، تنها اثری است که شیخ در آن به مباحث سیاسی پرداخته‌است.

– کتب تفسیر و روایی؛

171#؛ عین الحیة 171#؛، عروة الوثقی 171#؛، حبل المتین فی الاحکام الدین 171#؛، مشرق الشمسین و اکسیر السعادتین؛.

– کتب فلسفی؛
رسالاتی موسوم به «؛جوهر الفرد»؛.

– کتب ادعیه؛
«؛حدائق الصالحین فی شرح صحیفه سید الساجدین«؛»؛؛ شرح دعای صباح«؛»؛؛ حدیقه الاخلاقیه«؛»؛؛ حدیقه الهلالیه«؛»؛؛ مفتاح الفلاح«؛»؛؛.

– کتب نحوی؛
«؛صمدیه فی النحو«؛»؛؛ شامل فایده‌های پر ارزشی از قوانین عرب است و مانند معمول کتاب‌های نحوی مطالب مختصر و موضوعی آمده ولی شیخ با توزیع موضوعات ابتکاری، وجهه دیگری به آن بخشیده است.

– کتب علمی؛
«؛خلاصه الحساب«؛»؛؛ مهم‌ترین تالیف شیخ بهایی در باب ریاضیات است، «؛تشریح الافلاک«؛»؛؛
«؛تحفه حاتمی«؛»؛؛ یا «؛هفتاد باب در اسطرلاب«؛»؛؛.
و همچنین «؛لغز الزبده«؛»؛؛ یا «؛لغزیه«؛»؛؛ یا «؛رضویه«؛»؛؛؛ «؛لغز قانون فی الطب«؛»؛؛؛ «؛لغز الکافیه فی النحو«؛»؛؛؛ «؛لغز فوائد الصمدیه«؛»؛؛؛ «؛لغز کشاف«؛»؛؛؛
«؛لغزی به مادر«؛»؛؛؛ «؛لغزی درباره علی«؛»؛؛؛ که این لغزها، چیستان‌هایی است که شیخ در قالب آنها بیان کرده است.

– کتب ادبی؛
مثنوی‌ها؛ «؛نان و حلوا«؛»؛؛؛ شیر و شکر«؛»؛؛؛ نان و پنیر«؛»؛؛؛ طوطی‌نامه«؛»؛؛؛
«؛موش و گربه«؛»؛؛؛.

* شاگردان شیخ بهایی
ملاصدرا، ملا محمدتقی مجلسی، محقق سبزواری، نظام‌الدین محمد قرشی، ملا محسن فیض کاشانی، ملا خلیل قزوینی، ملا صالح مازندارانی، سید میرزا حسینی طباطبایی نائینی.

محمد بن حسین عاملی در مدت 75 سال عمر خود با چهار تن از پادشاهان صفوی معاصر بوده است؛

1. شاه طهماسب از 966 تا 984 قمری (به مدت 18 سال).
2. شاه اسماعیل دوم از 984 تا 985 قمری (به مدت یک سال و اندی).
3. سلطان محمد خدابنده از 985 تا 995 قمری (به مدت 10 سال).
4. شاه عباس اول از 995 تا 1038 قمری (تا 1031 قمری به مدت 35 سال).

از دستاوردهای مهم شیخ بهایی که موجب مشهور شدن وی در جهان شد می‌توان به رونق بخشیدن به شهر اصفهان و ساخت مسجد امام، حمام شیخ بهایی، طراحی و فکر ایجاد شهر نجف‌آباد، تقسیم آب زاینده رود و تعیین سمت قبله مسجد امام اصفهان اشاره کرد. روشی که شیخ بهایی در ساخت مسجد چهار باغ بر روی لجن‌زار به کار برد، اکنون در جهان به کارگرفته می‌شود. در آن زمان، در زمینی که بنا بود مسجد چهار باغ در آن ساخته شود، چون در مسیر یکی از کانال‌های آب زاینده‌رود قرار داشت، برای پی‌ریزی ساختمان مناسب نبود، شیخ بهایی دستور داد به عمق 2 متر در سرتاسر پی ساختمان زغال چوب ریخته و پس از کوبیدن زغال روی آنرا با ساروج و شفته پر و ساختمان را بر روی آن بنا کنند، این بنا اکنون به نام مدرسه چهار باغ مشهور است.

شایان ذکر است که شیخ بهایی به مدت طولانی منصب «؛شیخ الاسلامی«؛»؛؛ را – که بالاترین منصب برای عالمان بود – از طرف پادشاهان صفوی عهده‌دار بود، او همواره به یاری مردم می‌شتافت و بسیار بذل و بخشش می‌کرد، از مناصب دنیایی و نزدیکی با پادشاهان گریزان بود، در آن اوضاع سیاسی که شیعیان در سراسر جهان اسلام با ظلم و ستم روبرو بودند، سعی نمود با تقویت تشیع در ایران و قدرت دادن به شیعیان به احقاق حق آنها کمک کند، اندیشه‌های سیاسی شیخ بهایی در کتاب‌های او گواهی است، بر اینکه دین از سیاست جدا نیست.

شیخ پس از سال‌ها مجاهدت علمی و دینی در سال 1000 خورشیدی در اصفهان درگذشت و بنا بر وصیت خودش جنازه او را به مشهد بردند و در جوار مقبره علی‌بن موسی‌الرضا جنب موزه آستان قدس دفن کردند. هم اکنون قبر وی بین مسجد گوهرشاد، صحن آزادی و رواق امام خمینی (ره) در یکی از رواق‌ها که به نام وی نامگذاری شده است، قرار دارد.